

Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk - Förvaltningsstrategi - Regionövergripande

Titel: Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk	Dokumentkategori: Förvaltningsstrategi	Omfattning: Regionövergripande
Dokumentägare: Regiondirektör	Dokumentansvarig: Handläggare, Avd Folkhälsa och hållbarhet	Beslutsinstans: Regiondirektör
Diarienummer:		Datum för översyn: Se giltigt t.o.m.

Innehåll

1.	Syfte och omfattning	2
1.1.	Ansvar och roller	3
1.1.1.	Avdelningschef, avdelning Folkhälsa och hållbarhet	3
1.1.2.	Avdelningschef, avdelning Kultur Gävleborg	3
2.	Bakgrund	3
2.1.	Lagen om nationella minoriteter	3
2.2.	Nationella minoriteter	4
2.3.	Nationella minoritetsspråk	4
2.4.	Grundskydd	4
2.5.	Förvaltningsområde (förstärkt skydd)	5
2.6.	Finskt förvaltningsområde	5
3.	Innehåll	5
3.1.	Övergripande minoritetspolitiskt mål	5
3.2.	Områden riktlinjerna avser	6
3.2.1.	Rätt till information	6
3.2.2.	Rätt till språk och kultur	6
3.2.3.	Rätt till inflytande och delaktighet	6
3.3.	Statsbidrag - Finskt förvaltningsområde	7
4.	Kommunikation och implementering	7
5.	Medverkande och granskare	7
6.	Referenser	8
7.	Bilaga 1: Aktivitetsplan 2025	9
	Nätverk	9
	Regionala samråd	9
	Utbildning	9
	Kommunikation, webbsidor och information	9
	Tolkning och översättning	10
	Läsfrämjande och litteratur	11
	Kulturutbud	11

1. Syfte och omfattning

Syftet med förvaltningsstrategin är att tydliggöra Region Gävleborgs ansvar och synliggöra organisationens minoritetsarbete som en del i arbetet med mänskliga rättigheter. Som bilaga till förvaltningsstrategin finns en aktivitetsplan som i sin tur syftar till att skapa en tydlig

struktur för genomförandet och uppföljningen av Region Gävleborgs arbete med Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk. Aktivitetsplanen uppdateras årligen.

Förvaltningsstrategin omfattar all verksamhet Region Gävleborg bedriver som har bäring på de områden lagen tydliggör som skyldigheter och ansvar enligt den reviderade minoritetslagstiftningen 1 januari 2019, enligt Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk, 2009:724 och Språklag, 2009:600.

För Region Gävleborg innebär det:

- En skyldighet att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och Region Gävleborgs ansvar.
- Att samråd med de nationella minoriteterna ska ske genom strukturerad dialog.
- Att barn och ungas möjlighet till inflytande och samråd särskilt ska främjas.
- Skyldighet att i egenskap av finskt förvaltningsområde erbjuda enskilda rätt att använda finska i kontakt med Region Gävleborg.
- Ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.
- Skyldighet att anta mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet.

1.1. Ansvar och roller**1.1.1. Avdelningschef, avdelning Folkhälsa och hållbarhet**

Avdelning Folkhälsa och hållbarhet ansvarar för samordning genom att upprätta strategier och planer, ansvarar för fördelning samt redovisning av statliga medel, att bjuda in till strukturerade samråd samt följa upp organisationens arbete. Avdelningen ansvarar även för att uppdatera och sprida information om Sveriges nationella minoriteters rättigheter via webbplatsen www.regiongavleborg.se/nationella-minoriteter.

1.1.2. Avdelningschef, avdelning Kultur Gävleborg

Avdelning Kultur Gävleborg bedriver regional samverkan kring Sveriges nationella minoriteter, främst den sverigefinska, genom två huvudsakliga initiativ:

- Ett samarbete mellan Kultur Gävleborg och kommunernas samordnare för arbete med Sveriges nationella minoriteters kultur och minoritetsspråk, särskilt Sverigefinnarna och Kalé-romers.
- Omvärldsbevakning och spridning av information kring Sveriges nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk på webbplatsen www.regiongavleborg.se/minoritet.

2. Bakgrund**2.1. Lagen om nationella minoriteter**

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) har gällt i Sverige sedan januari 2010. Den 1 januari 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Kommuner och regioner är nu till exempel skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete vilka på begäran ska kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

Lagen beskriver vilka rättigheter, vilket grundskydd, som minoriteterna har i hela landet och det förstärkta skyddet som finns inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Samtliga kommuner, regioner och andra myndigheter är skyldiga att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur och särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom är kommuner och andra myndigheter skyldiga att via till exempel strukturerade samråd ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

2.2. Nationella minoriteter

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter, judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och urfolket samer. Det innebär bland annat att individer som tillhör dessa minoriteter har särskilda rättigheter som rör språk, kultur och inflytande. I Sverige tillämpas principen om självidentifikation för att avgöra vem som tillhör en nationell minoritet, det betyder enligt den svenska minoritetspolitiken att det är individen själv som avgör om hen anser sig ingå i en, eller flera, nationella minoritetsgrupper eller inte.

Sverige har alltid varit ett mångkulturellt och flerspråkigt land och erkännandet av Sveriges nationella minoriteter är en viktig demokratisk princip som utgår från internationella konventioner och mänskliga rättigheter.

De nationella minoriteterna har funnits i det geografiska område som idag utgör Sverige sedan historisk tid och har därmed samma rätt att behålla och utveckla sina språk och kulturer som majoritetsbefolkningen. Genom historien har de nationella minoriteterna i Sverige utsatts för olika former av diskriminering och förföljelse därför är erkännandet och de rättigheter som medföljer en viktig markering från samhällets sida att staten har ett ansvar för att skydda de nationella minoriteternas rättigheter.

2.3. Nationella minoritetsspråk

Det finns fem erkända nationella minoritetsspråk i Sverige: finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska, därtill hör även samtliga varieteter.

Erkännandet innebär att samhället har ett särskilt ansvar för att dessa språk ska kunna existera, utvecklas och föras vidare till nästa generation. En enig riksdag har slagit fast att språken utgör en del av Sveriges gemensamma kulturhistoria och att det är en viktig uppgift för samhället att språken inte ska gå förlorade.

2.4. Grundskydd

Minoritetslagen har ett antal allmänna bestämmelser som också benämns som grundskydd. Grundskyddet innebär att lagen gäller i hela landet och omfattar samtliga fem nationella minoriteter: judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar samt urfolket samer. Grundskyddet regleras i minoritetslagens inledande paragrafer som slår fast att:

- förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag (3 §)

- det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken (4 §, även 8 § i språklagen)
- det allmänna ska främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige (4§)
- barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt (4§)
- förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor (5§)
- I lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket finns särskilda bestämmelser om konsultationer med det samiska folket.

2.5. Förvaltningsområde (förstärkt skydd)

I förvaltningsområdena finns ett förstärkt skydd för samiska, finska respektive meänkieli. Där har enskilda bland annat rätt att använda minoritetsspråket i sina kontakter med myndigheter och att få tillgång till förskoleverksamhet och äldreomsorg på minoritetsspråket. Kommuner och Regioner i förvaltningsområden får statsbidrag för att täcka de extra kostnader som lagstiftningen kan medföra.

2.6. Finskt förvaltningsområde

Region Gävleborg är sedan december 2010 del av det finska förvaltningsområdet. Det medför rättigheter för den sverigefinska befolkningen som är bosatt i Gävleborgs län enligt [lagen \(2009:724\) om nationella minoriteter och minoritetsspråk](#), som trädde i kraft 1 januari 2010.

Region Gävleborg samt fyra kommuner i länet: Gävle, Hofors, Sandviken och Söderhamn ingår i finskt förvaltningsområde. De personer som vill använda finska i kontakten med Region Gävleborg har således rätt att göra detta både muntligt och skriftligt.

3. Innehåll

Riktlinjer för organisationens minoritetsarbete uppdateras lämpligen vart fjärde år enligt SOU 2017:60 och i propositionen 2017/18:199, *En stärkt minoritetspolitik*. Den specifika aktivitetsplan som beskriver Region Gävleborgs insatser kopplade till statsbidrag till regioner i förvaltningsområde revideras årligen. Det sker i dialog med representanter för den sverigefinska minoriteten samt Kalé-romer i länet.

3.1. Övergripande minoritetspolitiskt mål

Ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjlighet till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så de hålls levande (prop.1998/99:143).

Region Gävleborg

- Synliggör och sprider kunskap om nationella minoriteter och då särskilt sverigefinnar och Kalé-romers rättigheter inom finskt förvaltningsområde.

- Verkar för att främja och utveckla nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk.

3.2. Områden riktlinjerna avser

3.2.1. Rätt till information

Rätt till information (informationsskyldigheten i 3 §)

Region Gävleborg ska på ett genomtänkt, tydligt och lättillgängligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och Region Gävleborgs ansvar.

För att uppmuntra språkanvändning och synliggörandet av minoritetsspråken bör information inte bara ges på svenska utan även på minoritetsspråken. Det kan till exempel handla om kontaktinformation, den viktigaste samhällsinformationen och den mest efterfrågade informationen på webbplatsen. Men vilken information som ska finnas på nationella minoritetsspråk bör diskuteras i samråd med representanter för Sveriges nationella minoriteter i länet.

Läs mer i Språkrådets [rapport](#) ”Vägledningen för flerspråkig information - praktiska riktlinjer för flerspråkiga webbplatser”.

3.2.2. Rätt till språk och kultur

Rätt till språk och kultur (skyldighet att främja språk och kultur i 4 §)

Region Gävleborg främjar de nationella minoriteternas möjligheter att utveckla och behålla sin kultur i Sverige. Barn och ungas utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Flerspråkighet och kulturell mångfald är en rikedom och en styrka som behöver stöd. Regional kulturplan Gävleborg betonar betydelsen av de nationella minoriteterna och nationella minoritetsspråk för kultur och konst i länet. Kultur Gävleborg, tillsammans med samtliga kulturaktörer med regionalt uppdrag, stöttar arrangemang och projekt kopplade till Sveriges nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk. Kultur Gävleborg omvärldsbevakar och sprider information om Sveriges nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk på www.regiongavleborg.se/minoritet.

3.2.3. Rätt till inflytande och delaktighet

Rätt till inflytande och delaktighet (skyldigheten att samråda och ge möjlighet till inflytande 5 §)

Samråd ska ske genom strukturerad dialog.

Tydligt syfte och förväntan på deltagarna

- Rätt målgrupp (Brett eller riktat).
- Representativa samrådsgrupper: ålder, könstillhörighet och språkvarietet.
- Underlag i god tid.
- Fundera kring tid och plats för deltagande på jämlika villkor.

- Bör ske med den som är ansvarig för frågan.
- Rutiner för hur deltagare i samråd får information om fortsatt process och beslut.

För att kunna nå barn och unga och ge dem möjlighet till inflytande i minoritetsfrågorna behöver Region Gävleborg ta hänsyn till att barn och unga i mindre utsträckning än tidigare är organiserade genom föreningar och därför överväga nya former för samråd. Detta kan bland annat ske genom att de unga söks upp i sin egen miljö, till exempel i skolan, via modersmålsundervisningen, på sociala medier, fritidsgårdar, folkbibliotek och intresseföreningar.

3.3. Statsbidrag - Finskt förvaltningsområde

Region Gävleborg erhåller ett årligt statsbidrag för att genomföra det merarbete som lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk medför. Denna summa förväntas täcka sådana kostnader som arbetet kan ge upphov till och som inte Region Gävleborg är skyldig att genomföra genom annan lagstiftning.

Statsbidragen fördelas inom Region Gävleborg efter förvaltningsövergripande tjänstemannaberedning och i dialog med sverigefinska representanter och Kalé-romer.

Möjliga användningsområden:

- Dialog och samråd.
- Kartläggning av behov och resurser.
- Informationsinsatser och översättningar.
- Kultur och språkinsatser.
- Synliggörande av minoriteter och minoritetsspråk
- Del av personalkostnader.
- Utarbeta strategier och uppföljningssystem.

4. Kommunikation och implementering

Kommunikationsplan Nationella minoriteter i Region Gävleborg (09-900115) beskriver det regionövergripande ramverket för kommunikation om, till och med nationella minoriteter i externa och interna kanaler. Planen tydliggör också vilka delar av kommunikationsarbetet som regional utvecklingsförvaltning, trafik-, kultur- och folkhögskoleförvaltning respektive kommunikationsförvaltning ansvarar för.

Kommunikationsplanen avgränsas till Region Gävleborgs ansvarsområden och riktas både till interna och externa målgrupper. Kommunikation om specifika individärenden eller utanför regionens mandat exkluderas.

5. Medverkande och granskare

Förvaltningsstrategin och den tillhörande aktivitetsplanen har tagits fram i samverkan mellan Hållbarhetsförvaltningens samordningsfunktion för Sveriges nationella minoriteter och

minoritetsspråk samt Kultur Gävleborgs strateg med ansvar för Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk.

6. Referenser

Dokumentnamn	Plats
Kommunikationsplan: Nationella minoriteter i Region Gävleborg. Dokument-ID: 09-900115	Platina
Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Riksdagen.se
Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Riksdagen.se
Språklag (2009:600)	Riksdagen.se
Minoritet.se (webbplats på uppdrag av Regeringen)	minoritet.se
Nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk, Region Gävleborg	regiongavleborg.se

7. Bilaga 1: Aktivitetsplan 2025

Nätverk

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Delta i lokala, regionala och nationella nätverk utifrån verksamhetsområde (t.ex. LORIS)	Folkhälsa och Hållbarhet Kultur Gävleborg	Kontinuerligt

Regionala samråd

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Förbereda och anordna regionalt samråd med representanter för Sveriges nationella minoriteter.	Folkhälsa och Hållbarhet (samordningsansvar, i samverkan med Länsstyrelsen Gävleborg)	1-2 gånger/år
Förbereda och anordna regionalt samråd med sverigefinska representanter och Kalé-romer.	Folkhälsa och Hållbarhet	1 gång/år
Förbereda och anordna regionala separata kultursamråd med representanter för Sveriges nationella minoriteter.	Kultur Gävleborg	1-5 gånger/år

Utbildning

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Utbildningsinsatser riktade mot medarbetare, chefer och förtroendevalda. Uppdatera APT-material.	Folkhälsa och Hållbarhet	Kontinuerligt

Kommunikation, webbsidor och information

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Uppdatera relevant information om Nationella minoriteter och Finskt Förvaltningsområde på de webbsidor som Region Gävleborg förfogar över. (ex Plexus, Samverkanswebben samt Region Gävleborgs webb)	Folkhälsa och Hållbarhet Kultur Gävleborg	Kontinuerligt
Säkerställa rutiner för medborgares rätt att använda finska i kontakt med organisationen (ex. växel/vårdvägvisare, hälsotorg, diariet)	Folkhälsa och Hållbarhet	Kontinuerlig
Övergripande information på Region Gävleborgs hemsida på finska.	Folkhälsa och Hållbarhet Kultur Gävleborg	Kontinuerligt

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Uppmärksamma Sveriges nationella minoriteters flaggdagar, minnesdagar och övriga viktiga dagar i sociala medier samt på Plexus och Region Gävleborgs webb.	Kultur Gävleborg	Vid följande tillfällen: 27/1: Förintelsens minnesdag 6/2: Samernas nationaldag 24/2: Sverigefinnarnas dag 8/4: Romernas internationella dag 15/7: Tornedalingarnas dag
Omvärldsbevakning av och informationsspridning om Sveriges nationella minoriteters rättigheter på organisationens övergripande sida www.regiongavleborg.se/nationella-minoriteter	Folkhälsa och hållbarhet	Kontinuerligt
Omvärldsbevakning av och informationsspridning om Sveriges nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk på www.regiongavleborg.se/minoritet	Kultur Gävleborg	Kontinuerligt
Minoritetsforum i Mellansverige (MiM), en interregional digital mötesplats för kompetens- och metodutveckling, erfarenhetsutbyte, synliggörande och samtal om Sveriges nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk	Kultur Gävleborg (i samarbete med följande regioner i Mellansverige: Region Dalarna, Region Gotland, Region Sörmland, Region Uppsala, Region Värmland, Region Västmanland, Region Örebro län och Region Östergötland)	Kontinuerligt
Samverka med Länsstyrelsen och aktörer i länet kring genomförandet av Minoritetsveckan i Gävleborg	Folkhälsa och Hållbarhet	Kontinuerligt Veckan äger rum v.40
Tillgängliggöra information om hälso- och sjukvård på finska på Hälsotorg och 1177	Folkhälsa och Hållbarhet	Kontinuerligt

Tolkning och översättning

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Löpande revidering av redan översatta broschyrer.	Folkhälsa och Hållbarhet	Kontinuerligt
Översättning av bland annat blanketter och broschyrer inom hälso -och sjukvård till finska.	Folkhälsa och Hållbarhet	Kontinuerligt
Översättning av relevanta texter till webb.	Folkhälsa och Hållbarhet	Kontinuerligt

Läsfrämjande och litteratur

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Samarbete med länets kommuner för spridning av språkpaket på Sveriges nationella minoritetsspråk till nyblivna föräldrar.	Kultur Gävleborg	Kontinuerligt
Samarbete med länets folkbibliotek och barnhälsovården för att främja Sveriges nationella minoriteters barns möjligheter att utveckla sina kunskaper i Sveriges nationella minoritetsspråk.	Kultur Gävleborg	Kontinuerligt
Uppmärksamma de nationella minoritetsspråkens litteratur.	Kultur Gävleborg	Kontinuerligt

Kulturutbud

Aktivitet	Ansvarig	Tidsplan
Varje kvartal presentera ett urval av kulturutbud kopplat till Sveriges nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk i Gävleborg som sker i samarbete med länets kommuner samt kulturaktörer med varaktigt regionalt uppdrag	Kultur Gävleborg	mars-maj, juni-augusti, september-november, december-februari
Inför Minoritetsveckan i Gävleborg publicera arkivmaterial kopplat till Sveriges nationella minoriteter ("Månadens fotografi"), som en del av ovannämnt urval	Regionarkivet	1 gång/år
Bidra till att utveckla och förnya samarbetet mellan länets kulturaktörer för att lyfta fram Sveriges nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk.	Kultur Gävleborg	Kontinuerligt
På olika sätt stödja kulturevenemang och projekt av regional angelägenhet kopplade till Sveriges nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk i länet, med fokus på länets sverigefinska minoritet och det finska språket, bl.a. inom ramen för Minoritetsveckan i Gävleborg, och Minnesvecka av Förintelsen	Kultur Gävleborg	Kontinuerligt
Uppmärksamma Sveriges nationella minoriteters kultur och nationella minoritetsspråk under Minoritetsveckan i Gävleborg, bland annat i sociala medier av respektive folkhögskola inom Region Gävleborg.	Bollnäs folkhögskola Forsa folkhögskola Västerbergs folkhögskola	1 gång/år
Förbereda pedagogiskt utvecklingsarbete för att integrera minoritetsperspektiv.	Bollnäs folkhögskola Forsa folkhögskola Västerbergs folkhögskola	Kontinuerligt